

Tizedik bakonymérői elégia

Szép a világ, mint nagymama volt combnyaktörése után, ülve a kórházi ágy erre is, arra is billegő, bizonytalan koszosfehér jégkorszakában. Csak a haja, csak a haja ragyogott szürkére tett fehér koronaként az ágy, a világ foltjai fölött. Még adatott nekünk három év abban az angyali törvényű királyságban. Mint félretett fogsor, amit a látogatók levertek, és sáros csizmájukkal akaratlan az ágy alá berúgtak, eltűnt a jószág, jóllakott bogár ül rajta, pormacska hízeleg neki — senki se lát be a szörnyű titokba. Az ágy alá. Minden dolgok ágyaljába, a folyam alatt boldogságot hömpölygető másik folyamba, mert vize átlátszatlan, nem is folyékony, de nem is szilárd vagy gáznemű. Nem, nem, nem: vize nincs, vize a semmi, a panasz, a bankódás, az önsajnálát alól kibugyogó megfontoltság. Az ágy alatt megfegyelmezett, megfékezett világ építi első városát nemlétből, nemakarásból, tagadásból, tartózkodásból.

Bakonymérőt eladták. Lebontották. A helyét fölszántották és sóval szórták be. A só azonban gyökeret vert a föld állkapcsában, mint emberében a beültetett sárkányfog.

Ó, sárkányfogas fűrésze az időnek, ó, idő sós földje, ó szájakat virágzó, vékonytörzsű halálfa, lombodra sírfeliratok vannak lejegyezve, törzseden csecsemőkarszalag, ó, egyetlen fa az erdő, ó, üres, lakatlan erdő, ahonnan kiköltöztek a fák, ahol szoborrá változtak az állatok. Ó, üres képzelet panoptikuma, hová költözünk, ha az idő sós szája már megérintette az ajkunk, ha az idő spenótzöld nyelve már játszott a nyelvünkkel, és mi a csók valóságízű rémületétől behunytuk a szemünk.

Vörös István

Ó, idő ingünket gombolható illatos keze, ó gyerekkori üldögélés a ribizlibokrok alatt, a bakonymérői porban.

Ez az alak, aki sem fiatal, sem öreg, sem férfi, sem nő, már levetkőzött. Úgy ül az ölünkbe, hogy lányos melle fedetlen, fiús merevsége vágycseppel néz. A semmi nem szerelem, a halál nem szex. Vagy igen? Az öregség előjáték valami bődületes egyesülésre. Egy lebontott ház padlásán alszol. Egyedül vagy. Nézed a libaszobrokat lenn az udvaron, a disznót és lovasát az ölben. A csillagok közé villogó réz bagolyszobor akasztva. A kutyaugatás szobrai a füled köré állnak, előtted egy papíron tücsökszó szénrajza. Múlton át kanyargó labirintus végén látod megcsillanni a fényt. Nekiszaladsz egy tükörnek. De te törzs cserepekre, és hullasz be az öntudat seprűje alá.

Tizenegyedik bakonymérői elégia

Nagymama! Az álmodtam, hogy bontják a hazát, azt álmodtam, hogy minket bontanak. És én nem telefonáltam már hetek óta Bakonymérőre. Láttam, ahogy szedik le a gerendákat a csupasz falakról. Bakonymérő nincs, nem is volt soha, és most ez a nemlét utolérte, mint a megkötözött lábú kutyát, vagy akit láncon tartanak, ha ugatva a szekér után rohan, fönnakad világa határán, ez a határ csaknem megfojtja, hörögve köpköd véres nyálat a porba, a kitalált falut hamarabb utoléri nemléte, mint a kitalálóját. De van-e saját nemléte annak, akinek ki tudja lesz-e saját halála?

A nemlét nagy közös tulajdon, kibuc — vagy az egyenlők diktatúrája? Tessék sürgősen privatizálni a nemléteket. A nemlét szabadversenye kell! Kezdődjön itt is az egyenlőtlenség forradalma. A nép az utcára vonulva követelje, hogy fosszák meg mindenétől, barkácsolt hétvégi telkétől a nemléteben, melyet nemrég kapott, beleölté nemléte minden idejét, ami semmi, hogy a semminél is rútabb sarkot hozzon létre a nemléteben. Tehát hozzon ki onnét. Hozzon ki belőle.

Mit lehet a közös semmiből a saját nemlét javára kihozni, nagymama? A kérdést biztos nem tetszik érteni, csókolom. Tetszik a nemlét? Saját? Közös sírban teszik feküdni nagypapával, ő 13 évvel előbb leszállt oda. De a nemlét ugye nem ott van? Hol a nemlét? Bakonymérőn? Mért álmodok folyton lebontott házakról, meg arról, hogy még nem tetszett meghalni? A magázódás szeretett formáit a nemlét miatt se szeretném elhagyni, nem tetszene az nekem. A tüntető tömeg Bakonymérőre ér. Páran meglepődnek, tapogatni kezdik magukat, mert átlátszóvá váltak, mint a málnaszörp, és félnek, hogy kilötyintik őket a történelem ablakán.

A nemléteépítés legjobban kereső vállalkozói hitelt vesznek föl, hogy egyre nagyobb tömbökben bontsák le a régi lét és nemlét házait, kockáit, és ezzel megépítsék az új nemléteket, a lebontott nemlét új nemlét helye, maga az új. Szemtelen fiatalok vigyorognak bele a siker félvak szemébe, csak hogy kilophassák belőle a vakfoltot. A nemlét hamarabb utolér, mint vakot a sötétség. A vak nem is tudja, mi az a sötét. Akkor azt se tudja, mi az a tudás, mi az a nemlét, mi az a halál.

Mert a nemlét ugye sötét, nagymama? — Tévedés, bornírt közhely ez, Istike, én kilátok innen, csak az időt nem látom, amiben élsz, az nincs éppen: te nem vagy, egyedül az én időm van, vagyis mostmár volt, a jelen idő nincs, a jövő pedig sosem volt, vagyis sosem van. A jövő sosem van, vagyis nincs, a nincs nem nemléteket jelent, nem sötétet, hanem hiányt, fényt. Mehr Licht, mondta a nagybátyád haldokolva,

és azt jelentette ez, hogy már meg akar halni, több halált mindenkinek, ne egyet, mint az unokatestvéred akarta. — Saját halált a kertbe, kikötni egy üres kutyaházhoz, legyen az a nemlét háza, hadd ugassa a félálom lovait, ha elmennek a kerti kapu mellett, hadd kapjon össze a hirtelen halál rókájával, ha csirkét lopni oson a baromfiól felé. Állítsa meg a saját halál a hirtelent, és kérdezze: A tyúk volt később vagy a tojás? És torpanjon meg a hirtelen, mert a gondolat magához vonja, fakuljon ki vörös szőre azonnal, öszüljön meg a megértéstől. A tojások nem az élet, a nemléte tojásai, nem zápok, csak üresek, ezeréves napfényel vannak teli, az ölben pedig a tyúkok helyén kis boxbajnokok várják az ősz rókát. Megérti ezt, és hirtelen fordulattal visszafelé indul, az életnek veszi az irányt, a múltnak, üldözi a tyúkot, de tojást talál a helyén, üldözi a tojást, de tyúkot talál a helyén.

Én pedig a ház helyén füstölgő romokat, Bakonymérő helyén a saját képzeletemet, egy éve nem jártam nagymama sírjánál, vagy lehet, hogy több. Akkor hát ezért bocsánat, bár azt tetszett mondani, a nemlét nem ott van, nem a sírban, nem a létben.

Be kell fejezzem, bár semmi dolgom, semmi fontosabb, Schubertet zongoráz itt nekem egy orosz, egy évig éltünk Berlinben, olyan volt, mint egy hatalmas Bakonymérő. Gondolom odaát is minden nagyobb, mint ahogy emlékezni tetszett. — Igen. De a nagyjobb, csak a nagyjobb, kisebb lett sokkal.